

Jeskynní malby z Lascaux v Dordogne v jihozápadní Francii. Přibližně před 40 000 lety se zobrazení zvířat stávalo stále běžnějším.

Mohendžodaro, jedno z hlavních osídlení v údolí Indu. Město, vyprojektované na bázi pravoúhlého systému, patřilo kolem roku 2500 př. n. l. k největším na světě.

Ženská postava z údolí Indu. Ženy byly v mnoha civilizacích včetně mezopotámských často zpodobovány jako bohyně.

Sargon Akkadský. Tvůrce jedné z nejstarších říší neměl dle jednoho historického pramene „ani soupeře, ani sobě rovného“.

Želví krunýř, užívaný v Číně za dynastie Šang k předpovídání budoucnosti, včetně počasí.

Detail z malovaného koše z hrobky faraóna Tutanchamona. Válečné vozy, tažené koňmi, nebyly jen symboly moci, ale i metodami kontroly.

Scéna ze stúpy Ramagrama v chrámovém komplexu v Sánči ve státě Madhjadraděš. Zachycuje návštěvu velkého krále Ašóky při sběru ostatků patřících Buddhovi. Buddhismus byl jedním z mnoha náboženství, poskytujících vodítko ke styku se světem přírody.

Zlatá ozdoba z Issyk-kul v dnešním Kazachstánu v podobě okřídlených koní, 4. století př. n. l. Objekty tohoto typu dokládaly status a bohatství, jakož i důležitost koní ve stepích Střední Asie i jinde.

Románská mozaika z jižní Francie. Římané si idealizovali krajinu a ovládnutí přírody.

Pyramida Slunce v Teotihuacánu v srdci Mexika. Své jméno (doslova „město bohů“) dostal až mnohem později.

Portrétní nádoba z éry Moche v Jižní Americe (asi 1–800 n. l.).

Aztéctí bohové Cipactonal a jeho manželka Oxomoco navrhuji kalendář. Národy Střední Ameriky – tak jako i další – nahromadily velké množství matematických a astronomických poznatků.

Císař Justinián (vl. 527–565). Jeden z velkých římských císařů, ale také panovník, za jehož vlády došlo ke katastrofální pandemii.

Chrám V v Tikalu v dnešní Guatemale. Stavba představuje vrchol mayské kultury ve Střední Americe.

Keramický hrnec s vyobrazením aztéckého boha deště Tlaloca. Po celé Mezoamerice se přinášely oběti bohům deště, vody a plodnosti.

Velkolepý chrámový komplex Angkor Wat v Angkoru v moderní Kambodži. Početná populace města byla závislá na sofistikovaném systému dodávek vody.

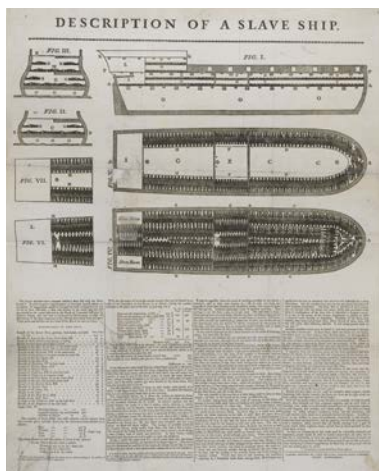
Pahorek mnichů v Cahokii, jedné z největších a nejdůležitějších předkolumbovských osad v Severní Americe. Za svou prosperitu vděčila Cahokia namnoze bohatým půdám Americké planiny, táhnoucí se od soutoku Mississippi-Missouri s řekou Kaskaskia.

Erupce sopky Samalas v roce 1257 patří k největším za poslední tisíciletí. Měla celosvětové důsledky; byla tak mohutná, že vytvořila horu Rinjani na Lomboku v Indonésii s jejím charakteristickým kráterem Segara Anak.

Obraz Petera Bruegela staršího *Lovci ve sněhu*. Olejomalba z poloviny 16. století je často kladena do souvislosti s představami o malé době ledové (asi 1550–1800).

Podmínky na otrokářských lodích byly děsivé. Podřizovaly se výhradně maximalizaci zisku pro ty, kteří měli investiční kapitál, bez jakéhokoli ohledu na osud jejich spolubližních.

Brambory sehrály v dějinách světa mimořádnou roli, a to nejen jako potravina pro člověka.

>

Stránka z meteorologických pozorování Thomase Jeffersona. Americký státník si celá desetiletí vedl podrobné záznamy o teplotě. Nevynechal ani den podpisu Prohlášení nezávislosti 4. července 1776.

Observations on the weather

Philadelphia 1776

July	hour.	thermom.	day	h. m.	°
1.	9-0 A.M.	81½	9	5-30 A.M.	75
	7- P.M.	82.		9	77½
2.	6. A.M.	78.		6-30 P.M.	81½
	9-40' A.M.	78		9-45	78.
	9. P.M.	74	10.	8. A.M.	75.
3.	5-30 A.M.	71½		9-15.	76½
	1-30. P.M.	76		2-0. P.M.	80.
	8-10.	74.		4-45'	82.
4.	6. A.M.	68.		6-30	81½
	9.	72½		9-30.	78.
	1. P.M.	76	11.	5-30. A.M.	74.
	9.	73½		8.	76½
5.	6. A.M.	71½		9-40. P.M.	75.
	9.	72	12.	7. a.m.	72.
	9. P.M.	74.		9.	72.
6.	5. A.M.	74.		8-50. P.M.	72.
	9.	75.	13.	5-30. a.m.	71½
	4. P.M.	77.		11.	74
	10.	74.		2. P.M.	76
7.	6. A.M.	71.		6-45.	76
	10.	73.		7-25	76
	1. P.M.	74.		9-	75
	3-20'	75		rain	
	9-30.	74	14.	6-50. a.m.	73.
8.	5-35' A.M.	75		rain	
	9.	77½		9-30.	72
	2. P.M.	80.		rain.	
	5.	81.		1. P.	71½
	8-15'	80		rain	
	9-30	79		3-35	70
				5-	
				9-15	

Mosazné destičky, nyní v Britském muzeu. Část toho, co vešlo ve známost jako „beninské bronzy“, uloupené během odvetné výpravy britských jednotek proti panovníkovi Obovi v Beninu roku 1897.

Guano bylo vysoce ceněno jako hnojivo a zdroj zisku, o němž si někteří mohli nechat jenom snít. Obrázek z poloviny 19. století ukazuje sběr pračího trusu na pobřeží Peru.

382 *On the Heat in the Sun's Rays.*

ART. XXXI.—*Circumstances affecting the Heat of the Sun's Rays;*
by EUNICE FOOT.

(Read before the American Association, August 13th, 1854.)

My investigations have had for their object to determine the different circumstances that affect the thermal action of the rays of light that proceed from the sun.

Several results have been obtained.

First. The action increases with the density of the air, and is diminished as it becomes more rarified.

The experiments were made with an air-pump and two cylindrical receivers of the same size, about four inches in diameter and thirty in length. In each were placed two thermometers, and the air was exhausted from one and condensed in the other. After both had acquired the same temperature they were placed in the sun, side by side, and while the action of the sun's rays rose to 110° in the condensed tube, it attained only 88° in the other. I had no means at hand of measuring the degree of condensation or rarefaction.

The observations taken once in two or three minutes, were as follows:

Exhausted Tube.		Condensed Tube.	
In shade.	In sun.	In shade.	In sun.
75	80	75	85
76	83	76	90
80	85	80	100
83	86	83	105
85	88	85	110

This circumstance must affect the power of the sun's rays in different places, and contribute to produce their feeble action on the summits of lofty mountains.

Secondly. The action of the sun's rays was found to be greater in moist than in dry air.

In one of the receivers the air was saturated with moisture—in the other it was dried by the use of chlorid of calcium.

Both were placed in the sun as before and the result was as follows:

Dry Air.		Damp Air.	
In shade.	In sun.	In shade.	In sun.
75	75	75	75
78	85	78	90
82	100	82	105
82	104	82	110
82	105	82	114
83	108	83	120

Vlevo dole: Vlivný článek Eunice Footové o důsledcích slunečního záření (1856). Footová přišla s hypotézou, že atmosférická vodní pára a oxid uhličitý se mohou slučovat a vytvářet to, co bude později nazváno „skleníkovým efektem“. Vpravo dole: Také Svante Arrhenius se zabýval vlivem lidské činnosti na klimatickou změnu, včetně stanovení koncentrací oxidu uhličitého v zemské atmosféře.

Velkou část nové infrastruktury Sovětského svazu ve 20. století vybudovali dělníci v rámci nucených prací. Tito vězni byli přinuceni pracovat ve třicátých letech za mrazu na stavbě průplavu mezi Bílým a Baltským mořem.

V jihovýchodní Asii vyrůstaly úžasným tempem kaučukové plantáže. Ve 20. století byly vykáceny stovky tisíc akrů lesa, aby se uspokojila globální poptávka po této surovině.

Plakát z nešťastné maoistické kampaně „Zlikvidujte naše čtyři škůdce“ z konce třicátých let 20. století. Pokus zničit komáry, mouchy, vrabce a krysy měl nedozírné následky.

Zkouška atomové bomby v jižním Pacifiku. Množství těchto zkoušek patrně ovlivnilo globální klima v polovině 20. století.

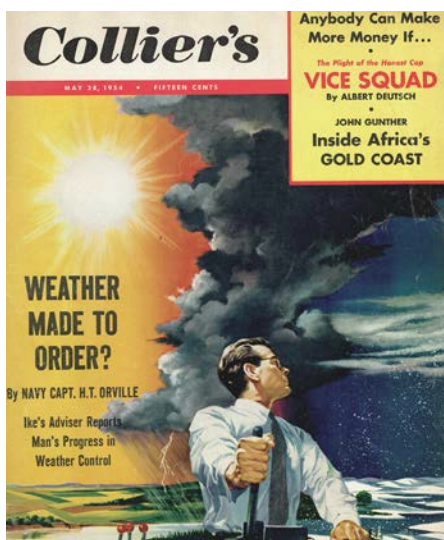
Dagmar Wilsonová a Coretta Scott Kingová na protestním mírovém pochodu u budovy Spojených národů v New Yorku v roce 1963. Ženy významně přispěly k poválečným snahám upozornit na ničení životního prostředí.

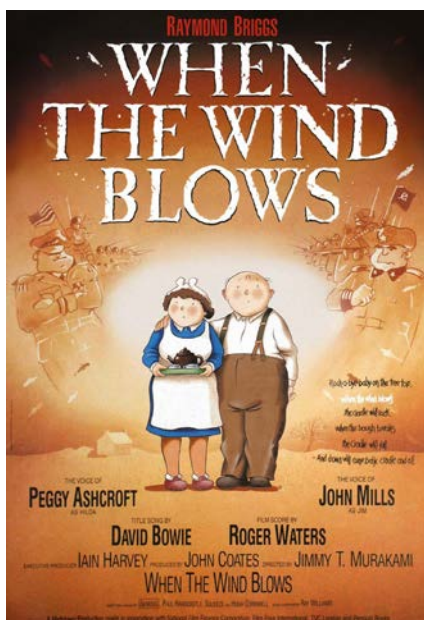

„Sklídně úrodu z našich bohatých panenských půd!“, vyzývá leták z doby převratných změn v sovětském zemědělství za Nikity Chruščova v padesátých a na počátku šedesátých let 20. století. Výsledky však byly nevalné.

Ovládnutí počasí se stalo klíčovou součástí vojenského a politického myšlení ve 20. století. Mnozí byli přesvědčeni, že je otázkou času, než bude možno klimatem libovolně manipulovat.

Leták k filmu *Když vane vítr* (1986) – pochmurnému animovanému snímku o manželském páru na anglickém venkově, který se pokouší přežít po atomovém útoku.

Prezident George H. W. Bush na Summitu Země v Rio de Janeiro v roce 1992. „Naše děti nás budou soudit podle činů, které ode dneška vykonáme“, prohlásil. „Nezklamme je.“

Lesy, vykácené v poslední době, na jejichž místě budou záhy vysázeny palmy olejné. Jejich olej má široké využití od rtěnek a mýdla po zmrzlinu. Kácení lesů má zásadní dopad na biodiverzitu, jakož i na půdní chemii.

Znečištění vzduchu představuje velké zdravotní riziko. V jihovýchodní Asii žije 99,9 % obyvatelstva v oblastech, v nichž znečištění přesahuje limity stanovené Světovou zdravotnickou organizací. V některých částech Indie překračuje koncentrace pevných částic třiadvacetkrát úroveň, jež je považována za bezpečnou.

Přechod k energetickým zdrojům, které jsou uhlíkově neutrální, patří k největším problémům 21. století. Vědci se domnívají, že naděje udržet globální oteplování podle pařížské dohody z roku 2015 pod hranicí 1,5 °C jsou prakticky nulové.

